

Úvodem

Promlouvám k lidem po celém světě a oni mi často kladou tytéž otázky: „Proč jste pořád tak veselý?“ – „Jak to, že jste si udržel víru v člověka, když vidíte tolik nespravedlnosti, útlaku a krutosti?“ – „Kde berete jistotu, že se situace zlepší?“

Ve skutečnosti se chtějí dozvědět: Co to je, co já vidím, a jim to uniká? Jak vnímám svět a svou roli v něm? Čím je pro mě Bůh? Jaká víra mě pohání? Jakými duchovními cvičeními si ji udržuji? Jak je možné, že mě pohled do lidského srdce i do celých dějin přesvědčuje o tom, že dobro zvítězí?

Tato kniha je má odpověď.

Napsal jsem ji se svou nejmladší dcerou Mpho. Stejně jako já přijala kněžské svěcení v anglikánské církvi. Oba jsme rodiče, oba žijeme v manželském svazku a sdílíme některá základní přesvědčení. Každý z nás přináší do knihy svou jedinečnou osobní zkušenost.

Chceme se s vámi podělit o důležité pravdy, k nimž jsme dospěli prostřednictvím každodenních prožitků, četby Bible a setkání s lidmi, kteří se – třeba jen nakrátko – stali součástí našeho putování. Zaprvé si připomeneme, že jsme všichni v jádru dobří, a pokud si tuto skutečnost uvědomíme, změní nám to život. Zadruhé – jsme dokonale milováni láskou, která od nás nic nežadá, takže se můžeme přestat o dobro „snažit“ a můžeme se jím stát, neboť je naší podstatou. A zatřetí, Bůh nás zve, abychom zanechali usilovné námahy provázené stresem, za nějž sklízíme společenské uznání. Všechny nás zve k celistvosti a rozkvětu.

Víme také, že Bůh nás obdaroval svobodou, a aby tato svoboda byla skutečná, musíme mít možnost svobodně volit dobro, ale také zlo. A se svobodou přicházejí určité složité otázky: Kde je Bůh, když trpíme? Kde je, když selháváme? Proč nám dovolí, abychom hřešili? A jak se navzdory utrpení, selhání a hříchu vrátíme zpátky domů k dobru? Jak znovu nalezneme svou podstatu? Společně tyto otázky prozkoumáme. Řekneme si také něco o tom, jak jsme se naučili naslouchat Božímu hlasu, který nám nabízí útěchu, vedení, odpovědi a přijetí. Uslyšíme-li Boží hlas a uvidíme svět Božíma očima, spatříme realitu takovou, jaká opravdu je.

Zmíněnými otázkami a náhledy se budeme zabývat s pomocí příběhů, které nás utvářely. Náš světonázor se rodil v bolestech jihoafrického apartheidu a díky manželství a péči o potomky, a tak se vám svěříme s mnoha situacemi z domácího prostředí i z historie. Naše oblíbené biblické příběhy jistě neuslyšíte poprvé – ať už Bibli čtete jako posvátný text, nebo jen jako kvalitní literaturu, v jejich podobenstvích odhalíte hluboké a věčné pravdy týkající se lidské povahy. Opakovaně je studujeme a vracíme se k nim v přednáškách, při kázáních i v osobní modlitbě.

Zveme vás, abyste se s námi vydali na cestu. Abyste navštívili místa, kde jsme byli, abyste sdíleli naše životní lekce a setkali se s lidmi, jež jsme poznali. Abyste s námi kráčeli po svaté půdě. Možná se naučíte sami sebe vnímat Božím zrakem a přijdete na to, že svatou půdou je celé vaše bytí.

(1)

Na dobrou záležitost

Impimpi! (Udavač!)

Pokud na člověku v temných dobách apartheidu toto obvinění ulpělo, jeho dny byly sečteny. Každý černochoz podezřelý ze spolupráce s nenáviděnou jihoafrickou tajnou policií riskoval nemilosrdnou smrt. Byl jsem svědkem případu, kdy údajného informátora srazili k zemi a zmlátili do krve. Lidé byli podráždění, během nepokojů už pohřbili mnoho bližních. Psal se červenec roku 1985 na černošském předměstí Duduza jižně od Johannesburgu. Přijeli jsme, abychom pochovali čtyři mladé muže, které údajně policie zabila, a dav se zrovna vrhal na člověka nařčeného z udavačství. Účastníci shromáždění plnili benzinem pneumatiku, aby mu ji nasadili jako „ohnivý náhrdelník“.

Bez přemýšlení jsem se protlačil doprostřed rozlícené skupiny. „Uznáváte naši autoritu?“ zeptal jsem se jich. Zaváhali a něco zamumlali. „Pokud souhlasíte, že vám šéfujeme, musíte nás poslechnout a přestat s tím.“ Zatímco jsem se zoufale snažil s davem vyjednávat, přijelo auto a kolega biskup Simeon Nkoane rychle odvedl zraněného mladíka pryč. Teprve později, když jsem se na záběry z incidentu díval v televizi, mi došlo, v jakém jsem byl nebezpečí. Neříkám to proto, abych ze sebe dělal hrdinu, ale abych ukázal, jak krutě jsme schopni se jeden k druhému chovat.

Co se týče zločinu a násilí, jimž čelíme na každém kroku, nejsem nezaujatý pozorovatel. Dlouhé tři roky jsem v Jihoafrické republice vedl Komisi pro pravdu a smír (Truth and Reconciliation Commission), kde jsme se snažili očistit duši národa od zla apartheidu. Celé dny jsem poslouchal děsivé historky o lidské krutosti. Pachatelé se přiznávali, oběti svědčily a mně znovu a znovu pukalo srdce. Někdy to bylo tak strašlivé, že se mi chtělo zvracet.

Žaludek se mi nezvedal jen z mravní zkaženosti, o níž jsem slyšel, ale též z výjevů, které jsem spatřil na vlastní oči. Jako předseda Africké rady církví jsem v roce 1995, rok po genocidě, vykonal pastorační návštěvu Rwandy. Jel jsem do Ntaramy, kde se během konfliktu stovky Tutsiů schovaly v kostele. Nebylo to poprvé, co se ve Rwandě spor mezi etniky rozhořel. K násilným střetům tu docházelo už dřív a lidé se do církevních staveb uchýlovali běžně, aby unikli před šílenstvím, jež panovalo venku. Hutuské jednotky, které tu v roce 1994 řádily, však posvátná půda nezajímala. Hutuové vraždili Tutsie v kostelích po celé zemi. Ani svatostánek v Ntaramě zlu neunikl – přestal být pro místní obyvatele, převážně ženy a děti, bezpečným útočištěm. A válečná vřava tu zanechala stopy: Na zemi mezi kufry a oblečením se válely lebky malých dětí... Nová vláda mrtvoly neodstranila, a tak byl kostel jako márnice, kde těla ležela tak, jak před rokem padla. Puch byl nesnesitelný. Před budovou byly naskládány další lebky – z některých dosud trčely mačety a dýky. Snažil jsem se modlit, ale jen jsem plakal.

Po celém světě si lidé způsobují nevýslovné utrpení. Další svědectví o tom, jaká zvěrstva se dějí, na mě čekalo při cestách po Súdánu, Gaze a Severním Irsku.

Brutalita není jen globální, ale také intimní. Neodehrává se jen na světové scéně, ale i v soukromí našeho domova a mezi sousedy. Sdílel jsem muka své dcery Mpho, která mi pomáhala s pastoračí a svěřovala se mi se svými zážitky. Vyprávěla mi příběhy znásilněných

jihoafrických žen – o zneužívané patnáctileté dívce, jež přespávala ve škole na záchodě, aby se vyhnula úchylnému otci a rozhořčené bezradné matce. Nebo o osmileté holčičce, kterou dvakrát znásilnil soused. A protože jí vyhrožoval, že zabije celou její rodinu, dívka jeho první hrůzný čin svedla na někoho jiného. Teprve po druhém útoku se odvážila říct pravdu. Mpho také potkala osmdesátiletou stařenu, kterou sexuálně napadl cizí muž. Slyšela silně rozrušeného ošetřujícího lékaře, jak říká: „Genitálie měla tak ošklivě poraněné a potrhávané, že jsem nevěděl, kde šít dřív.“ V americkém státě Massachusetts se Mpho starala o ženy různých ras a z různých společenských vrstev, které utekly před domácím násilím a skončily na ulici. Některé pocházely z bohatých kruhů, ale styděly se požádat přátele o azyl, jiné byly chudé a neměly kam jít. V rámci pastorační praxe se Mpho také věnovala poradenství v rodinách, jejichž členové se potýkali s následky zneužívání návykových látek. Přišli o práci, přestali si vážit sami sebe, čelili narušeným rodinným vztahům – a nezávidka i násilí.

Já i moje dcera Mpho žijeme oba v manželství, jsme kněží a máme děti, a tak už jsme v mezilidských vztazích zažili pády, zklamání i žal. Jako malý chlapec jsem slyšel, jak moje maminka křičí, zatímco jí opilý otec bije, a poznal jsem, jaké to je, když se člověk třese strachy a zároveň má vztek. V dospělosti jsme s Mpho oba prošli krušnými chvílemi, kdy se naše spokojená manželství měnila v bojiště hořkých hádek.

Až příliš dobře známe krutost, nenávist a bolest, jimiž lidstvo otravuje planetu. Ale rozhodli jsme se s dcerou napsat tuto knihu, protože víme, že výčtem uštědrěných ran se příběh člověka na Zemi nevyčerpává – ani zdaleka. Chceme vám to připomenout, ačkoli to v hloubi duše víte. Víte, že existuje něco víc, pro co máme žít: Jsme stvořeni pro dobro.

Jsme z podstaty dobří. Dobro je jádrem naší bytosti. Proč by nás jinak tolik pobuřovala špatnost? Jsme-li svědky do očí bijící nehoráznosti,

zděsíme se. Nesvědčí to o čemsi úžasném? Zlo a špatnost jsou odchylky. Kdyby bylo zlo normální, nebyly by ho plné zprávy. Nemluvílo by se především o vraždách a brutálních útocích, protože by na nich nebylo nic pozoruhodného. Ale vražda ani brutální útok normální nejsou. Normální je dobrota.

Že nás dobro přitahuje, poznáme i podle toho, jací lidé v nás vzbuzují upřímný obdiv. Nechováme úctu k těm, kteří dosáhli úspěchu. Možná jim závidíme a přejeme si, aby nám své peníze poslali na účet. Ti, jichž si vážíme, nejsou nutně úspěšní. Je pro ně typické něco jiného – jsou dobří.

Mnozí z nás obdivují Matku Terezu. To nebyla žádná průbojná žena. Nebyla ani úspěšná. Navzdory tomu, že službě člověku zasvětila dlouhá léta a stále je za to chválena, lidé v Kalkatě dodnes umírají v chudobě. Přesto i poté, co Matka Tereza zemřela, si jí vážíme. Ani Mahátmu Gándhího a Martina Luthera Kinga neobdivujeme proto, že by byli úspěšní, ačkoli se jim mnoho důležitých věcí podařilo, ale proto, že jsou pro nás zářným příkladem dobroty. Podobnou úctu máme i k Nelsonu Mandelovi. Kdykoli kamkoli přijde, lidé žasnou. Nevzhlízejí k němu jako k „drsnému chlapákoví“, ale jako k vlídnému, laskavému člověku.¹

Vy i já jsme v základu dobří. Jsme na dobrotu naladěni. Neznamená to, že bychom měli popírat zlo. Naopak. Můžeme se mu postavit čelem. Dokážeme to, protože víme, že nebude mít poslední slovo.

Zlo mít poslední slovo nemůže, protože přirozeně tíhneme k dobru – dokonce je v nás pevně zakořeněné. Jistě, můžeme ho použít, abychom získali, co potřebujeme. Laskavost přináší ovoce. Jsme-li velkorysí, lidé jsou k nám štědrí. Ale i kdybychom nedostali absolutně žádnou hmotnou odměnu, hřejivé světlo, které nás po našem vlastním

1 Nelson Mandela (1918–2013), bojovník proti apartheidu a nositel Nobelovy ceny míru.

laskavém činu zaplaví, je nefalšované. Nelze ho popřít! Vychutnáváme si ho, protože je nám vlastní – byli jsme tak stvořeni. Nenávisť a podlost stojí v protikladu k nejvnitřnější touze, kterou nám do srdce vložil Bůh. Dobro není jen náhlý podnět. Je to naše podstata.

Uvědomit si tuto pravdu je nyní důležitější než kdy dřív. Svět se zmenšuje. Díky moderním technologiím máme v obýváku lidi z opačného konce zeměkoule. Naše komunity už nejsou tak homogenní, jak bývaly. Vedle v domě nebo ve stejné ulici s námi bydlí lidé různých národností, kultur a ras, různého etnického původu a náboženského vyznání. Letadlem se dostaneme na druhý konec planety dvakrát rychleji než autem na státní hranice. V minulosti jsme mohli konflikty řešit ve vlastní zemi, ve svém regionu, na vlastním kontinentě. Ale dnes stačí, aby anonymní prst stiskl tlačítko a vypustil střelu, a rozpoutá se světová válka.

Bývaly časy, kdy přežití záviselo na naší schopnosti rozpoznat rozdílnost a dávat si na ni pozor. Pokud byli lidé součástí naší skupiny, mohli jsme předpokládat, že mají dobré úmysly. Pokud patřili jinam, bylo jistější očekávat úklady. Zbytky těchto zažitých vzorců v sobě neseme dodnes. Palestince a Izraelce odděluje nepřekonatelná bariéra nedůvěry. Křesťané chtějí umlčet muslimy dřív, než je vyslechnou. A ve snaze být v bezpečí se donekonečna dohadujeme o efektivitě rasové profilace.

Mapa současných rozporů ukazuje, že někdejší atomizované homogenní skupiny přestaly být realitou a naše Země nepřežije, pokud se budeme neplatnými pravdami nadále řídit. Musíme pochopit, že tvoříme jediné společenství – lidskou rodinu. Na tomto přesvědčení závisí existence celé planety. Jsme jedna rodina a v jádru jsme dobří.

A proč vůbec na dobrou tak záleží? Protože všechno proměňuje. Věříme-li, že jsme z podstaty sobečtí, krutí a bezcitní, bojujeme s těmito inklinacemi na každém kroku a často potřebujeme účinné kontrolní systémy, aby se naše „pravé“ (a poměrně odpudivé) já neprojevalo.

Jsme-li však z podstaty dobří, prostě jen musíme dobro v sobě znovu objevit a chovat se podle toho. Od okamžiku, kdy jsem nahlédl, že člověk je v jádru dobrý, jsem se na lidi načal dívat jinak, a dokonce to otrásló mým dosavadním čtením Bible.

Dobro mění pohled, jakým se díváme na svět, na ostatní lidské bytosti, a především sami na sebe. To, jak se díváme na sebe, je důležité, protože to ovlivňuje naše chování vůči druhým. Ovlivňuje to život jednotlivců i celého světa. Neboť čím je utvářena kvalita života na Zemi? Každodenním stykem člověka s člověkem. Každá laskavost tuto kvalitu zlepšuje a každý zločin ji zhoršuje.

Věříme-li, že jsme krutí a sebestřední, jednáme podle toho a lidé naši zášť cítí. Svou krutostí škodíme také sami sobě, zloba se nám zračí ve tváři. Jsme nervózní a nemocní. Když si naopak uvědomíme svou vrozenou dobrotu, chováme se jinak – a jinak se i cítíme. Jsme spokojenější a zdravější. Bůh je velice chytrý! Dobro nás vede k dobrým pocitům a my to víme. Pokud nasloucháme své nejhlubší touze, nejnuitnější podstatě, život se nám jednou provždy změní – a jeden po druhém se promění i lidé kolem nás.

Pro dobro nás stvořil Bůh, který je dobrem samým. Jsme stvořeni pro Boha a jako Bůh, jenž je esencí dobroty. Příběhy o stvoření v hebrejské Bibli tyto pravdy o člověku podtrhují. Nesnaží se vylíčit nám vědecká fakta. Předkládají nám zásadní pravdy, jež řídí to, jakým způsobem žijeme. Ať už je pro vás Bible – jako pro mě a Mpho – posvátným textem, nebo jen kvalitní literaturou, protože se s abrahámovskými náboženstvími neztotožňujete, nabízí vhled a moudrost vycházející ze staletých lidských zkušeností. A nejzásadnějším vzkazem příběhů o stvoření je fakt, že jsme stvořeni Bohem, pro Boha a jako Bůh. Ale co to znamená?

V úvodní biblické knize Genesis jsou o stvoření příběhy dva a každý vyjadřuje jednu pravdu. V prvním Bůh promlouvá a tím tvoří svět.

Pojďme si jeho krásná slova připomenout. Ponořme se do nich a spíše než vědeckou přesnost v nich hledíme hlubokou pravdivost.

Na počátku Bůh stvořil nebe a zemi. Země pak byla pustá a prázdná, nad propastí byla tma a nad vodami se vznášel Boží Duch. Bůh řekl: „Ať je světlo!“ – a bylo světlo. Bůh viděl, že světlo je dobré, a Bůh oddělil světlo od tmy. Bůh nazval světlo „den“ a tmu nazval „noc“. Byl večer a bylo ráno, den první. (Gen 1,1–5)²

Během pěti dnů se svět rodí z Božích úst slovy: „Ať je...“ světlo a tma; voda a nebe; obloha, moře a země; různé druhy zeleně: stromy a semena, ovoce a květiny; slunce, měsíc, hvězdy; mořští živočichové a ptáci pod nebeskou oblohou; různé druhy živočichů: dobytek, polní zvěř a drobná havěť – to všechno Bůh tvoří slovy: „Ať je...“ Potom, v den šestý, přichází změna. Vypravěč musí upozornit na to, že se stane něco mimořádného. A tak Bůh místo obvyklého „ať je“, jež platilo pro minulé dny, vyřkne: „Učínme...“ Jako by na to nechtěl být sám. Na tvorbě člověka se podílí celý nebeský sbor, neboť člověk jako výjimečná bytost vzniká k obrazu Božímu a má být Božím zástupcem, správcem jeho stvoření.

Tehdy Bůh řekl: „Učínme člověka k našemu obrazu, podle naší podoby! Ať panují nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nad dobytkem, nade vši zemí i nad veškerou havětí lezoucí po zemi.“

Bůh stvořil člověka ke svému obrazu, k obrazu Božímu stvořil jej: jako muže a ženu stvořil je. (Gen 1,26–27)

2 Všechny biblické citáty jsou převzaty z *Bible, překlad 21. století*. BIBLION, Praha 2018.

Když byl Bůh s touto částí práce hotov, nepovažoval výsledek za „dobrý“ jako při předešlých aktech stvoření, ale viděl něco víc. Na konci šestého dne „Bůh viděl všechno, co učinil, a hle, bylo to velmi dobré!“ (Gen 1,31) Všechno bylo *velmi* dobré, včetně nás lidí. Nic ze stvoření není z podstaty zlé.

Jsme velmi dobří. Ale jak tomu máme věřit, když vidíme, kolik utrpení a zoufalství si vzájemně působíme? Věřit tomu můžeme jednoduše proto, že víme, že jsme stvořeni k obrazu Božímu, podle jeho podoby. A neříkáme to s Mpho jen jako vyznání víry. Vyslovujeme to, protože jsme dospěli k názoru, že je to nejpřesnější vyjádření toho, kdo a co jsme. Možná svou ohromnou velikost nedokážete rozumem uchopit – jako většina z nás. Možná nám ještě nedošlo, co to znamená být stvořen k obrazu Božímu. Často na to zapomínáme. Nebo tomu doopravdy nevěříme. Ale je to tak, Bůh nás stvořil ke svému obrazu. Je to, jako kdybychom byli skřítci, zatímco Bůh chce, abychom byli obři.

Stejně jako stvořitel jsme nadáni schopností tvořit. Pokud jste se někdy dívali na tanečníka, jak se pohybuje, nebo na umělce při práci, vychutnávali jste si pokrm od dobrého kuchaře nebo se dívali na dítě, jak staví hrad z písku a dělá bábovičky, je vám jasné, že kreativita je naše přirozenost.

Můžeme tvořit něco dobrého, ale také špatného. Talentovaný člověk dokáže vyzdobit dům, nebo padělat bankovku. Umíme nápaditě smíchat chemikálie, abychom vyčistili studnu, nebo otrávilí vodní tok. Nádherné zahrady na zámku ve francouzském Versailles či v Mount Vernon v americké Virginii vybudovaly šikovné lidské ruce a hlavy, stejně jako minová pole v Angole a Kambodži, která dodnes vraždí a mrzačí.

Jsme tvořiví jako Bůh. A máme i stejnou svobodu. Bůh nás nijak neomezuje. Nechává nás, abychom si svobodně vybrali, jak své vlohy uplatníme. Stejně jako dobrý rodič se Bůh ve vztahu k našim volbám stává „mocně bezmocným“. Když hrdá matka rozzářeně pozoruje

potomka foukajícího do klarinetu na svém prvním vystoupení, dívá se jako Bůh, který se raduje z našich úspěchů. Bolestná odevzdanost v obličejí otce, jenž se dozvídá o zločinech vlastního syna, odráží výraz zmučeného Boha, který sleduje, jak zakopáváme, padáme a prohráváme. Ve všech projevech své lidskosti jsme Bohu podobní.

Nejsme stvořeni jen *jako* Bůh, ale také pro Boha. Do jádra naší bytosti byla vsazena touha po posvátnu. „Copak nevíte,“ ptá se svatý Pavel, autor biblických listů, „že jste chrámem Ducha svatého?“ Věřící mají chrámy v absolutní úctě. Ale i ti, kdo se k žádné víře nehlásí, vnímají některá místa – například vlastní dům či zahradu – jako svatostánky, do nichž investují veškerou energii a lásku. Moje žena Leah nesnáší domácí práce, ale péčí o zahradu tráví nekonečné hodiny a je v ní šťastná. Domy a byty, kde jsme s rodinou žili, byly vždy útulné a udržované, ale ze zahrad Leah vytvořila opravdovou duchovní oázu pro osvěžení duše. Někteří lidé se pečlivě starají o dílnu nebo kancelář a právě tam se cítí jako v kostele.

Jsme chrámem Ducha svatého. Duch přebývá nejen v našem těle, ale i v našem já, v samém středu naší bytosti. Volá v nás po Bohu, aby našel své místo a domov. Svatý Augustin říká: „Stvořil jsi *nás*, Bože, pro *sebe* a nepokojné je naše srdce, dokud v tobě nespočine.“

To, že jsme byli stvořeni pro Boha, znamená, že nám nic jiného než Bůh nestačí. Žítíme po něm, ale nejsme si vždy vědomi toho, že je to Bůh, po čem prahne. Často jsme jako žena, která ve tři hodiny v noci stojí u otevřené lednice, protože má hlad, ale není si jistá, po čem má sáhnout, aby jí bylo dobře, a tak si vezme cokoli, co jí přijde pod ruku. Zasytí se, ale nijak ji to neuspokojí. Procházíme životem s neurčitým pocitem nespokojenosti, ale netušíme, co vlastně chceme. Svůj hlad po Bohu se snažíme zahnat prací nebo si pořizujeme nejrůznější předměty, jen abychom si nakonec uvědomili, že to, co máme, není to, co potřebujeme.

Toužíme po Bohu, ale na cestě k vlastnímu srdci se ztrácíme. Chceme žít dobrý život a hledáme rádce a učitele, jenž by nám stál po boku a moudře nás vedl. Kdo je však ten rádce? Kdo je ten učitel? Lidé nám mohou pomoci, ale nakonec je to jedině Bůh, na jehož radu opravdu čekáme. Ale jak k Bohu jít? Jak vnímat to, co nám chce říct? Někdy se zdá, že je nepřístupný, nedosažitelný. Vůbec ho neslyšíme. Jindy se ozývá, ale jako by nemluvil naším jazykem.

V této knize se s vámi podělíme o to, jak jsme se s Bohem naučili komunikovat. Ale především vám povíme, jak jsme uslyšeli jeho hlas. Nabídneme vám způsoby, jak se naladit na „Boží frekvenci“, porozumět Božímu jazyku a zachytit Boží slova, která vám ukáží cestu. To, co člověka nejlouběji zasahuje, ho nejvíc oživuje. To, co proniká do hlubin duše, je životodárné, je to od Boha. Jsme pro něho stvoření a Bůh je naše životní síla. Stvořil nás a díky němu jsme na světě.

Probouzíme se a dýcháme díky Božímu dechu. Díky němu jsme. Vraťme se ještě ke knize Genesis, tentokrát ke druhému příběhu o stvoření. Mpho je z těch obrazů vždycky unesená, protože její malé dítě právě teď nejvíc žasne nad blátem a loužemi. V biblickém vyprávění úplně vidíme Boha, jak si v bahně hraje a z prachu a hlíny modeluje bytost – Adama. Sledujeme, jak Bůh do své bytosti, prvního člověka, vdechuje vlastní dech, dech života.

Tenkrát, když Hospodin Bůh učinil zemi a nebe, na zemi ještě nebylo žádné polní křoví a nerostly žádné polní byliny. Hospodin Bůh na zem ještě nesesílal déšť a nebyl ani člověk, který by obdělával půdu. Ze země však vystupovala pára a zavlažovala celý zemský povrch. Hospodin Bůh pak z prachu země zformoval člověka a do jeho chřípí vdechl dech života. Tak se člověk stal živou bytostí. (Gen 2,4–7)

My lidé jsme v každém okamžiku udržováni při životě dechem Božím. V každičkém momentu se Bůh rozhoduje, jestli budeme existovat. Kdyby nás byl jen na setinu vteřiny přestal podporovat a vdechovat do nás život, zemřeli bychom. Je to neuvěřitelný poznatek, který nás upozorňuje na to, že přesně stejně se Bůh chová i k lidem, jež považujeme za zkažené a zlé. Má k nim stejně blízký vztah jako k těm největším světcům. Neexistuje lidská bytost, nad níž by Bůh zlomil hůl, protože ví, že jsme byli stvořeni, abychom byli jako on – absolutně dobří.

To není jen výraz víry. Je to vědecký fakt. Věda nám říká, že dobro je strategie nutná pro přežití. Bůh nás stvořil jako bytosti, jež bez vzájemné provázanosti nemohou existovat. Jak vysvětluje primatolog Frans de Waal: „Patříme do kategorie tvorů, kteří jsou mezi zoology známí jako ‚povinně stádní‘, tedy nemáme jinou možnost než držet při sobě. Proto nás neustále pronásleduje obava z ostrakizace; vyloučení z kolektivu je to nejhorší, co nás může postihnout. Bylo tomu tak v biblických dobách a je tomu tak i dnes. Evoluce nám vstúpila potřebu někam patřit a být přijati. Jsme z podstaty společenští.“

Starší studie zabývající se strategiemi přežití hovoří o stresové odpovědi, v níž se uplatňuje „útok, nebo útek“. Novější výzkumy ukazují, že ne každý reaguje na napětí stejně – někteří si zvolí „péči a přátelství“. Tím, že se staráme o potomky a chráníme se budováním podporujícího prostředí, zajišťujeme existenci druhu. Tento vztahový vzorec nám pomáhá přežít nejen fyzicky, ale rozvíjí naši psychickou pohodu. Lidé, kteří mají přímou zkušenost s výchovou dětí, popisují, jak uspokojující je ukolébat dítě k spánku. Mpho i já jsme oba zakusili radostný pocit, když jsme mohli uzdravit dětskou bolístku polibkem nebo zahnat noční můru objetím. Pečujeme-li o slabé a nemocné, má to pozitivní dopad na jejich zdraví, ale také na naše. Bylo dokázáno, že staří lidé v domovech pro seniory prospívají lépe

po fyzické i psychické stránce, mohou-li se starat o drobná zvířata. A domácí mazlíček má uklidňující vliv i na úzkostlivé dítě.

Chování, jež zajišťuje přežití a označuje se jako „péče a přátelství“, se v jazyce Xhosů nazývá *ubuntu*. Tato teorie předpokládá, že pro přežití a pocit blaha lidé potřebují jeden druhého. Člověk je člověkem jen skrze druhého člověka, říkáme u nás. Abychom se rozvíjeli, musíme se o sebe vzájemně starat.

Tendence věnovat se druhému, instinktivní добрota, se předivem naší bytosti vine jako zlatá nit. Můžeme toto předivo zpřetrhat a zlaté vlákno pošpinit. Často dáváme průchod krutosti a bezcitemu jednání. Ale protože jsme lidé, nemůžeme tento poklad zničit úplně a zlatou nit dobra ze sebe vyrvat navždy, protože jsme byli stvořeni dobrem a pro dobro. Nezměníme svou podstatu. Stvořil nás Bůh, který je dobrem samým. Jsme jako on.

Čteme Písmo svaté, cestujeme po světě, potkáváme lidi, sledujeme vědecké objevy a žijeme vlastní život. To všechno nás přivedlo k přesvědčení, že dobro je člověku vlastní. V následující kapitole si ukážeme, že pokud si chceme dobro nějak zasloužit, vybrali jsme si špatný cíl. S takovou snahou souvisí pocit, že „musíme“ nebo „měli bychom“ něco vykonat, abychom si zajistili odměnu, po níž toužíme: Boží přijetí a přízeň. Vyčerpáváme se snahou získat něco, co je dávno naše – nezasloužená Boží láska. Nejdřív vám budu o takové lásce vyprávět velmi osobní příběh.

Ještě předtím se ale spolu ponořme do ticha a naslouchejme Bohu, který k nám mluví hlasem srdce:

Mé dítě, stvořil jsem tě pro sebe.

Podle své podoby.

Mám z tebe radost.

Srdce mi puká lítostí,

*když příliš pracuješ a svou radost dusíš.
Pak nemáš ani chvíli na to,
aby ses zastavil a naslouchal mi.*

*Pořád se někam ženeš a hledáš život,
pídiš se po jeho podstatě.
A já jsem celou dobu tady.
Tak blízko jako modlitba.
Dýchám ti v hrudi.*

*Hledáš mě v požiticích.
Hromadíš víc a víc,
ta zábava nemá konce,
už ani nevíš, kdes všude byl,
a pořád jsi nenašel naplnění.
Ale já jsem tady.
Tak blízko jako modlitba.
Dýchám ti v hrudi.*

*Stvořil jsem tě pro sebe,
protože jsem chtěl.
Stvořil jsem tě podle své podoby,
dobrého a svobodného.*

*Naslouchej! Tvé srdce ví, jak žít.
Slyš a věz, že jsem blízko.
Tak jako modlitba.
Dýchám ti v hrudi.*

Nechme ožít dobro v nás

*Slyším tě dřív, než mi o své bolesti a radosti řekneš.
Promlouvám dřív, než vyzpíváš nadšení a vypláčeš žal.*

Jsem tady.

Tak blízko jako modlitba.

Dýchám ti v hrudi.

S každým nádechem ti dávám život.

Do srdce ti maluju obraz radosti, který tam bude, dokud ho neuvidíš.

Do středu tvé bytosti zasévám semeno plodnosti a volám tě, abys ho zalil.

Zažehl jsem v tobě jiskru dobra.

Každým dechem ten plamen rozdmýchávám.

Jsem tady.

Tak blízko jako modlitba.

Dýchám ti v hrudi.

Mé dítě, při každém nádechu se svobodně rozhoduješ.

Budeš rozdmýchávat dech života se mnou?

Přijmeš radost, kterou ti dávám?

Budeš mě hledat a najdeš mě právě tady?

Zašeptáš modlitbu?

Nadechneš se mým dechem?